

Dimitrija Demeter

Ljubav i zloba

Izvorna opera u dva čina

SADRŽAJ

ČIN PRVI. _____	4
PRIZOR I. _____	4
PRIZOR II. _____	5
PRIZOR III. _____	6
PRIZOR IV. _____	7
PRIZOR V. _____	10
PRIZOR VI. _____	13
PRIZOR VII. _____	16
DRUGI ČIN. _____	23
PRIZOR I. _____	23
PRIZOR II. _____	24
PRIZOR III. _____	25
PRIZOR IV. _____	27
PRIZOR V. _____	28
PRIZOR VI. _____	29
PRIZOR VII. _____	32
PRIZOR VIII. _____	32
PRIZOR IX. _____	33
PRIZOR X. _____	35
PRIZOR XI. _____	36
PRIZOR XII. _____	42
RJEČNIK _____	43

Osobe:

Knez Velimir, bivši vojvoda Spljetski.

Ljubica, njegova kći.

Vukosav,

Obren,

Ljudevit,

dalmatinski plemići

Branko, Vukosavov sluga.

Seljaci. Seljanke. Velimirovi vojnici i sluge. Hajduci.

Puk.

Čin biva u okolici grada Spljeta u početku šesnaestoga stoljeća.

ČIN PRVI.

Veljeljepna ljetna dvorana s pogledom na vrt, za kojim se vidi brdo, uz koje se preteže općinska staza.

PRIZOR I.

LJUBICA (sama.)

(U vrtu vrtlari cvijeće zalivaju; zatim začuje se zvono, na što vrtlari kape skinu i stanu moliti:

Tebi bože hvala,
Sretno minu dan;
Tvoja milost dala
Nam i takav san!

(Po dovršenoj molitvi otiđu; međutim dojde Ljubica iz grada sama.)

Recitativ.

LJUBICA

Mili večer sve dolazi bliže
I hladom se njeg'vim sve pridiže;
Samo ugasit tog ne može žara,
Koji bjesni srjed mojih njedara'.
Otac želi, da dam onom ruku,
Koga gledeć već osjećam muku,
A da zbrišem onog iz pameti
Bez kojega ne mogu živeti.
Mili bože, boj prestrašni ti je,
Koga dužnost sa ljubavi bije!

Napjev.

Što sam tužna sagriješila,
Da u mojih dana zori
Svu mi sreću već obori
Od udesa gorka sila?
Višnji oče pun milosti
Ah ugasi ove plame,
Preveć, bože, to je za me,
Ja prepatih veće dosti!

Recitativ.

Ah što čujem, netko simo ide,
Da li dobro moje oči vide?
Slatka rana srca to je moga!
Hitro! hitro! sakrij se uboga!
(hoće da pobjegne)

(došavši Obren zaustavi ju.)

PRIZOR II.

PRVAŠNJA I OBREN.

OBREN

Stani djevo, ti si bijeli
Od života moga dan!

LJUBICA

Za uvijek nas udes dijeli,
Zaboravi na taj san! (otide.)

PRIZOR III.

OBREN I ZBOR

(Obren se zapanji; međutim začuje se zbor seljaka izvana, koj zatim prolazi prijeko brda lagano i pjeva.)

ZBOR

Sada treba zapjevati,
I uskliknut oj!
Povaljene leže lati,
Naknađen je znoj.

Hvala tebi bože
Za blagoslov tvoj;
Izbrojiti tko da može
Tvih milosti broj.

Veseo budi svaki sada
Od radosti poj,
Ispuni se naša nada
Otarimo znoj!

Hvala bogu, mi imamo
Svaki hlebac svoj,
Zlato i biser ne trijebamo
Zapjevajmo oj!(otidu.)

Napjev.

OBREN

Blago, blago ah onome,
Koj si mirno spijeva oj!
Tak je plivo u slatkome
Miru prije i duh moj.

Vedro bijaše moje čelo
Kano nebo proljetno

Oko mene sve veselo
Sve bijaše presretno.

Ali kada nju opazi'
Na prozoru ovomu,
Silna bura sve porazi
Kraj bi rajju mojemu.

PRIZOR IV.

OBREN I LJUDEVIT

(Ljudevit prelazeći preko brda, opazi Obrena i pohiti k njemu.)

Recitativ.

LJUDEVIT

Zdravo, brate, al' za boga
Što si tako žalostan?

OBREN

Ne pitaj me radi toga
Ako ti je višnji znan.

LJUDEVIT

Ne sakrivaj prijatelju
Nepokoja vrelo tvoga,
Koji nema drugu želju,
Nego sreću druga svoga.

OBREN

Pravo imaš u dva tijela
Jedno srce dva su druga,
Zato budi duša cijela
Tebi otkrita i ta tuga:

Na prozoru kuće jednoč ove
Rajske slasti djevu opazi',
Od tog dana vatra ćuti nove
Razblaženu grud mi porazi.

Njezinoga oka munje prike
Slobodu mi zlatnu sažgaše,
A vlasi me njeine svilolike
Verigami ropskim' svezaše,

Nemam mira od onoga dana
Preda mnom ju vidim uvijek,
Uvijek većim plamom gori rana,
Izdanut ću s muke velike.

LJUDEVIT

Zato ti je dakle vedro čelo
Pritisnula burna tama?

OBREN

Nikad neće više bit veselo;
Izgorjet ću s toga plama.

LJUDEVIT

Zar ne dijeli djeva vatru tvoju,
Zar je hladno ko studeni led,
Da u gorkom bludiš nepokoju
Uzdišući i ko sjena bled?

OBREN

Rado sluša moje pjesni,
I pogledi nje nebesni
Zasjaše me višeputi
Ko da dijeli moje ćuti.

LJUDEVIT

Čemu suze, čemu tuge
Kad ljubavi sja ti raj?

OBREN

Al ga čuva pun pogube
Nemileni ognjen zmaj!

Kad ljubavi smotrih znake
Njezinome u pogledu,
Zaboravih svaku bijedu
I rajske me zasju zrake.

Nu ah samo zato gore
Do nebesne uzletih slasti,
Da tim niže mogu pasti
Od zdvojenja u ponore.

Ohol otac djeve moje
Možnijeg si izbra zeta,
Tako moju i djeteta
Svoga sreću srušio je.

LJUDEVIT

O tako se tješi barem time
Da u takvoj zgodi nisi sam,
I moja je strta grud sa svime,
I u tom jest jedan udes nam.

Ali brate, mirno čekat trebi,
Dokle dođe od pokoja čas -
Doć će pokoj, mislim vek u sebi,
I mir koj će ublažiti nas.

SKUPA

Hod'mo dakle, hod'mo smirnom svijesti,
Osvanut će već i nama raj -
Koj će u krilo želja nas dovesti
I raspršit tužni gorki vaj.

Bog on višnji u nebu, od koga
Svakom stvoru blag dolazi dar,
Neće pustiti nas bez dara svoga
Sinuti će i nam srjeće žar! -

(Hoće da otiđu, ali na susret im dođe Vukosav sa slugom svojim Brankom, i srdito obustavi Obrena, što videći prijatelj mu Ljudevit, također ostane.)

PRIZOR V.

PRVAŠNJI, VUKOSAV I BRANKO.

Recitativ.

VUKOSAV

Stani!

OBREN

Što ćeš?

VUKOSAV (ponosito)

Što te amo,
Dobri momče?

OBREN (posmiješno)

Jel' to samo
Što znat želiš?

VUKOSAV (uvrijeđen)

Rugaš mi se?

OBREN

Pravo veliš!

VUKOSAV (razjaren povuče mač)

Tak brani se!

OBREN

Da boj bijem, nisam došo simo;
U čovjeka mirna ne diraj.

VUKOSAV

Ha ako mi živa boga znaj,
Da mi nećeš tako proći mimo!

OBREN

Kaži tko ti pravo daje,
Obustavljat mačem nas?

VUKOSAV

Zabranjene tvoje nade,
Zaručnice moje glas!

OBREN (posmiješno)

Zaručnice? Ali škoda,
Da to njojzi znano nij.

VUKOSAV

Otac njezin riječ mi poda,
A poslušat mora kći.

OBREN

Ne sramiš se take srjeće latit?

VUKOSAV (razjaren)

To ćeš mi ti tvojom krvju platit!

OBREN

Mani s' toga, i hodi mi s puta.

VUKOSAV (posmjerno)

Jesi l' riječju samo zmija ljuta?

OBREN

To je preveć!

VUKOSAV

Strašivice!

OBREN

Ne diraj me!

VUKOSAV

Mač 'z korice!

OBREN (razjaren)

Na oružje, na oružje dakle!

VUKOSAV

Svoju žrtvu primi sada pakle!

Dvopjev.

Napjev.

OBREN

Zlobna krvi, proliti
Ti se moraš sada,
Već nij možno smiriti
Gnjev, koji sa mnom vlada,
Tobom samo tobom kleta
Ugasit se može on!

VUKOSAV

Ha! u krvi viditi
Protivnika pasti
Veće ova ćutiti
Grud ne može slasti;
Volim neg sve blago svijeta
Da mu zamni smrtni zvon!

OBA SKUPA

U boj dakle hajd krvavi
Za ljubovcu i za čast;
Borimo se kao lavi,
Jedan od nas mora past!

PRIZOR VI.

PRVAŠNJI I LJUBICA.

(Prijašnji stanu se sabljami biti, na to se ukaže Ljubica u dnu kazališta)

LJUBICA

Kakva je to buka?

(Kada opazi boreće se, zavapi užasno)

Ha moj Obren!

(Upropasti se za čas; zatim uputi se k borcem.)

OBREN

(Kada začuje Ljubicu njegovo ime vapeću, trnut odstupi od boja i sablju odbaci, a zatim Vukosavu, koji hoće da nasrne na neoboružanoga, ali bude preprečen od Obrenovog prijatelja)

Stani brate, pomir'mo se
Od anđela ne čuješ li glas?

VUKOSAV (posmiješno)

Zar se ježe već ti kose?
Ćutiš li već huljo smrtni čas?

OBREN (razjarivši se pograbi mač sa zemlje).

U boj dakle hajd krvavi!

VUKOSAV

Jedan od nas mora past!

OBA SKUPA

Borimo se kao lavi
Za ljubovcu i za čast!

(bore se; među tim dotrči Ljubica i stavi se među nje, koji prestanu za čas boriti se).

LJUBICA

Prestanite!

VUKOSAV (digne opet mač)

To bit može,
Tek kad jedan padne nas!

LJUBICA

Okrutniče!

OBREN (sav ublažen spusti desnicu)

Mili bože,
Kak me dira ovaj glas!

VUKOSAV (razjaren k Ljubici)

Ostavi nas, djevi mjesta nije,
Gdje junaci biju boj.

LJUBICA (u zdvojenju)

Ove grudi probosti će prije
Nesmiljeni čelik tvoj!

VUKOSAV (kao bijesan)

Da li ti je žao bludnice
Za tvog srca grješnu slast?

OBREN (podigne mač razjaren)

Takov prikor njoj u lice, -
Bezobraznik mora past!

LJUBICA (Obrenu)

Oprosti mu, sada š njime
Od bjesnoće vlada plam.

OBREN

Strašivice ja bi ime
Steko, da ti posluh dam.

VUKOSAV

U boj dakle, boj krvavi!

OBREN

Jedan od nas mora past!

OBA SKUPA

Borimo se kao lavi
Za ljubovcu i za čast!

LJUBICA (kad se stanu iznova boriti, baci se među nje s užasom vapeć)

Stante, stante smrt je prika!

PRIZOR VII.

PRVAŠNJI, VELIMIR I ZBOR.

VELIMIR (stupi naglo s oboružanimi slugami unutra.)

Kakva je to krika vika?
Gole sablje ubojite? (slugam)
Odmah da ih rastavite!

(Sluge to učine).

Napjev.

VELIMIR

Iz šumnoga ja se grada
U tu pustoš preselih,
Jerbo mislih da tu vlada
Pokoje, koga zaželih;
A što moram viditi?
Pred očima krvav boj!
Kad ćeš mi se javiti
Ak pokoju moj?

Nu tako mi boga,
Krv tu neće teći
Grdit stana moga
Ta dva neće veći!

(Vukosavu i Obrenu)

Recitativ.

U čovječjoj slici zvijeri hude,
Nosite se zavijek odovude!

VUKOSAV

Ti od sebe tjeraš sina svoga,
Koji tvoje kuće brani čast.

OBREN

Vrijedni starče, ne vjeruj ti toga,
Razuzdana iz njega zbori strast.

LJUDEVIT

Opisat se ne da njegva zloba,
On je gorji nego ljuti lav.

VELIMIR

Kuću su mi oskvrnuli oba,
Niti jedan od njih nije prav.

Šestoropjev i zbor.

VELIMIR

To bi sramotom pokrilo
Za uvijek kuću moju,
Da bi se bilo zgodilo
Da je pao koji u boju;
Zato dok bude kucalo
U grudima srce moje,
Prekoračit ovo dvoje
Ne smije moga stana prag.

LJUBICA

Čudna je moja sudbina,
Ko dvosjeka sablja lupa,
Želja mog srca jedina
S mojom mukom gine skupa
Kanoti kakva hridina
Na srcu mi nešto leži,
Sved me tužnu srjeća beži
K njoj izgubih svaki trag.

OBREN

Na tugu sam se rodio
Sav je svijet proti meni;
Da bi mi srce vidio,
Držo bi me već u cijeni;
Uvijek sam pravo ljubio,
Ne zatvorih nikom vrata,
Svakog ljubih ko svog brata,
Ipak nij mi udes blag.

LJUDEVIT

Suze ah moram roniti
Vrhu tebe prijatelju,
Nikad ti nećeš viditi
Ispunjenu tvoju želju.
To te jao mora ubiti;
Jedina je samo nada
Život bio tvoj do sada
A i od nje sad si nag.

VUKOSAV

Žile mi puni osveta,
Ovaj prikor trpit neću.
Tako mi strašna zavjeta
Razorit ću svima srjeću
Da prolije se prokleta
Krvca mojih neprijatelja
I ispuni moja želja
Bjesniti ću kao vrag.

BRANKO

Sijati plamen pakleni
Zrijem u oku gospodara,
Trijebat će nož moj hrabreni
Ak me nada sad ne vara;
Vijek mi nastaje zlaćeni:
Opet bit će dosta djela,
Opet kesa prem debela,
Takov život mi je drag.

ZBOR

U toj se kući pokoju
Dižu samo žrtvenici,
Mjesta tu ne ima uboju
Na bojište hajd vojnici!
Tamo se neka pobiju,
Nu ovdje se krv ne lije,
Mirnoj samo čeljadi je
Tu podignut stanak blag.

VELIMIR

Recitativ.

Oružjem ste stan moj oskvrnili,
Ostavte ga, on je mira hram,
Baš da ste se u njem porodili,
Zatvoren bi zavijek bio vam.

Svršetni šesteropjev i zbor.

VELIMIR

S pred očih mi hodite
Od ovog su vama sata
Zatvorena ova vrata,
Ostavite navijek nas!

LJUBICA

Ah kako mi bjesnite
U srdašcu razne ćuti,
Sada prikor, sad bol ljuti,
Ah prestrašni to je čas.

OBREN

Oči suze ronite!
Mojoj muki nema kraja,
Ja sam prognan iz mog raja
Popada me grozni mraz.

LJUDEVIT

Ah nebesa smilite
Mojemu se milom drugu,
Tu preživiti neće tugu;
Moj vapeći čujte glas.

VUKOSAV

Svi preda mnom strepite
Svi ste žrtva moga gnjeva;
Ha pod vami veće zijeva
Nemilosnog pakla jaz.

BRANKO

Srdžbe pakla kličite
Krv čovječja sad će teći
Ah ne mogu slast izreći,
Napunjen sam s kojom vas.

ZBOR

Odozud se dilite,
Gdje mirovni ljudi stoju
Ondje nema mjesta boju
Tu opstanka nij za vas

(Obren k Ljubici)

Zbogom dakle moje sve na svijetu
Mome slatkom ufanju je kraj.

(Otide sa Ljudevitom.)

VUKOSAV (Velimiru razjaren)

Ja ti krvnu navješćam osvetu,
Da uvrijede ne opraštam, znaj!

VELIMIR

Ne bojim se tvoga smiješnog gnjeva.

LJUBICA.

Mili bože - sad ću mrtva past.

ZBOR

(Svi povuku sablje i stave se okolo Velimira.)

Dok nam sablja u desnici sijeва,
Čvrsto stoji tvoje kuće čast!

(Vukosav i sluga mu otidu naglo.)

(Zastor padne.)

DRUGI ČIN.

(Vrt, za kojim se vidi na lijevo Velimirov grad a na desno brdo, uz koje se proteže općinska staza.)

PRIZOR I.

OBREN

(ukaže se na stazi vrhu vrta, zatim)

VUKOSAV I LJUBICA.

OBREN

Ovamo me vuče njeka sila,
Kojoj tužan odoljet ne mogu,
Upravio, kud mi volja, nogu,
Bože, opet nalazim se tu!
Da te vidim još jedan put, mila,
Moram, moram, ma propao uma',
A zatim ću srjed bojnoga šuma
Zakopati svoju nesreću! -

(Pogleda dole u vrt.)

Ha, što vidim?... ona je ah ona!
U perivoj upravlja korake...
Ah Obrene, srca bud' smiona;
K njojzi, k njojzi, makar propao!

(Uljeze u vrt.)

VUKOSAV (Ukaže se na istoj stazi).

Jel moguće? čeljadi opake!...
Ne varam se, on je, on je to!...

Sad po starog odmah Velimira...
Malo pre ga vidih u bližini,
Dovest ću ga... nek govore čini.-.
(Zloradno) Mili Bože, lijepog prizora! (Otide.)

PRIZOR II.

OBREN I LJUBICA.

(Ljubica je već s početka prizora unišla iz grada u vrt, sjela na jednu klupu i misleći, da je sama, naslonivši na lakat glavu utonula se u misli. Obren unišav u vrt stavi se na takovo mjesto, da ga Ljubica opaziti ne može, i motri ju nekim pobožnim čuvstvom.)

OBREN

Suzne oči u zemlju upira...
O da su mi njeine misli znane:
Lijek il itrov jesu l' za te rane
Tiho, ona usne otvora!

Napjev.

LJUBICA

Bože, u snu i u javi
Uvijek vidim samo njega,
On je meni život pravi,
On jedini vrhu svega.
Srce ovo nebo stvori,
Da za njime samo gori.

Jasna sunca topla zraka
Mirisnome što je cvijetu,
To su oči tog junaka,
Meni tužnoj na tom svijetu:
Životvorna ona sila,
Koja ga budi iz mrtvila.

Njega ovdi kad neima,
Nebo oblak krije tmasti,
Od njegovga bića prima

Zemlja ova samo slasti:
Ne, bez tebe nema cijene
Život za me, moj Obrene!

OBREN (ushićen).

Kliči srce! bukni plamom,
Ona ljubi, ljubi te!

(Stupi pred Ljubicu, koja se trgne uplašena, kad ga opazi).

OBREN

Ti si duša duše moje!...
Smrti! Sad me opstri tamom,
Dulje živjet odviš je!
Slast od rajске već a to je!

(Pade na koljena pred Ljubicu).

PRIZOR III.

PRVAŠNJI (u vrtu). VUKOSAV I VELIMIR (na stazi vrh vrta.)

VUKOSAV (Pokazujući u vrt na ljubovnike)

Sam sad vidi, jel' opsjena.

VELIMIR (Zapanji se)

To je smjelost nečuvena!

LJUBICA (Obrenu, koj se je već podigo)

Što te nosi sim Obrene?
Tu poguba čeka te...
Na tom mjestu ljubav vene...
Odma, odma dijeli se!
Nebo neće, zvijezde prijete;
U ponor se ne bacaj!

OBREN

Nek me smrve pakla čete,
Polag tebe grob je raj!

(ogrli ju).

VELIMIR (vas razjaren)

Gdi je tane, da ga smrvi!

VUKOSAV

Ima osvete i bez krvi!

VELIMIR

Kaži mi ju -

VUKOSAV

U tvoj stanu -

VELIMIR

Hajdmo dakle! -

VUKOSAV (Za se, kao u slavodobiću)

Dan osvanu!

(Obodva otidu naglo).

PRIZOR IV.

LJUBICA I OBREN.

LJUBICA

Umrijet za me ti bi dakle htio?

OBREN

Najsretniji ja bi tada bio!

LJUBICA (ushićena)

Tak prisegu primi srca moga!

OBREN

To je preveć ah za umrloga!

Dvopjev.

OBREN

Plamen srca tog čistoga
Nema, nema kraja,
Jasni žar je on od boga,
Koji uvijek traje -
Dovijeka sam tvoj,
O životu moj!

LJUBICA

Više srca srjed ovoga
Nema, nema vaja,
Kada tebe zovem moga,
Neću drugog raja.
Sve si grudi toj,
O Obrene moj!

LJUBICA

Čujem buku... sad me ostavi!

OBREN

Začas opet dojt ću k tebi.

LJUBICA

Da te straže vid'le ne bi!

OBREN

O lukav je bog ljubavi!

OBREN I LJUBICA ZAJEDNO

Zbogom dakle ma premila!
Nebeska te moć branila!

(Raziđu se. Obren iziđe iz vrta, a Ljubica uniđe u kuću. Jedan čas ostane pozorište prazno. Zatim dođe iz kuće Vukosav s plamtećimi od zloradosti očima.)

PRIZOR V.

VUKOSAV (sam.)

Bit ću osvećen! Ja ne dvojim više!
Velimir se nagovorit dade,
Kćer prisilit, da Obrenu piše,
Da se odreče navijek svake nade:
Da je jurve drugom srce dala,
A što njemu kaza, bi tek šala.
Tako ću ga bacit š njegovog neba;
Ta poruga ranit će ga jače,
Neg da mu u grud ubodem sve mače,
Tako tako osvetit se treba!

Nu to jošte nije sva osveta,
Mom robinjom ima postat kleta,

Popalit ću njeinog oca dvore,
Proliti ću mnogu kaplju krvi -
I kad bude dole, što je gore,
I sve oganj i oružje smrvi -
Tada ću se umiriti ja!

PRIZOR VI.

PRVAŠNJI I BRANKO.

(Branko izvuče se polagano iz grada, još dok Vukosav ne dovrši. Ogledava se obazrivo, i kada vidi, da izvan Vukosava nikoga nema na pozorištu, približi mu se sasvim pouzdano).

BRANKO

Gospodine!

VUKOSAV (trgne se i rukom za mač segne)

Tko je?

(Kad svoga slugu spozna, odlane mu)

Ti si?

BRANKO

Da!

VUKOSAV

Otkud momče?

BRANKO

Iz kuće Velimira.

VUKOSAV

Nij' moguće, -

BRANKO

U njoj znam sve kute.
Zlato vrata sva otpira.

VUKOSAV (razveseljen)

Ah u zlato sveg okovat ću te!

BRANKO (pouzvano)

U najboljem sve je redu:
U gradu je dvaest hajduka'
Poskriveno - koji ćedu
Nasrnuti na glas zvuka,
Kojeg trubljom dat ću ja.
Zatim ćemo ubit stražu,
(Malena je kako kažu)
I zarobit starca, djevu,
Pa predat ih tvome gnjevu -
Dopada l' se osnova?

VUKOSAV

Jesu l' konji pripravljeni,
Da se na njih urobljeni
Odmah otprave u grad moj?

BRANKO

O ništa se ti ne boj.
Sve pripravih, i još prije,
Nek začuje selo buku,
Podajem ti vjernu ruku,
Srjed zida ćeš biti svojije'!

VUKOSAV

Još počekaj neko doba,
I nuzljuba mojeg kleta
Želim imat za mog roba, -
Ništ je bez tog sva osveta -
On će skoro doći amo -

BRANKO

Znak nam dakle podaj samo,
Navaliti kada treba;
Tvoja četa na sve vreba.

VUKOSAV

U skrovište tvoje odlazi,
I u miru čekaj mene.
Nek se četa pre ne krene,
Dok ne pukne samokres.
Na me nitko već ne pazi,
Otpрта su opet sada
Meni vrata toga grada,
Prevarit se dade knez;
Nu da opet kćer mi obeća,
To nij' za me više sreća,
Vidjet moram njegvu krv.

BRANKO

Nek se smrvi zlobni crv!

VUKOSAV

Hodi dakle, vrijeme leti,
Ja ću odma doći k vam!

BRANKO

Hulja, tko se ne osveti,
Poslovica to je nam.

(Otide).

PRIZOR VII.

VUKOSAV (sam).

Recitativ.

Da osvetit, osvetit se trijeba,
Koji ima poštenje u grudi,
Sve će smrvit, sve ih gnjev moj hudi,
Strahoviti kano grom sa neba.

Napjev.

Dođi, dođi, o slatka osveto!
Ah za tobom samo gorim ja;
Dok ne smrvim ovo gn'jezdo klete,
Moje srce imat neće pokoja.

Da iz grudi protivnika
Srce iščupa moja ruka,
Mnogo više to me nuka,
Neg sve blago, svijeta tog.

Već zdvojenja čujem viku
Nad gradom se plamen vije,
Sablja siječe, krv se lije, -
To su slasti srca mog! (Otide.)

PRIZOR VIII.

LJUDEVIT (sam)

(Kada otide Vukosav, ostane neki čas pozorište prazno, zatim izide iza grma Ljudevit, vas razjaren).

LJUDEVIT

Nisam zaman u tom grmu vrebo;
Ha, što morah čuti, blago nebo!
Jel' moguće sred ljudskih njedara'
Tako ljuto srce da udara?

(Otide naglo iz vrta.)

PRIZOR IX.

OBREN, ZATIM LJUBICA I VUKOSAV (na prozoru).

OBREN (koji je došo u vrt s druge strane,
nego kojom je Ljudevit izašo)

Recitativ.

Evo me opet posrjed raja moga,
Ah posljednji može biti krat!
O tako mi milostiva Boga,
To je gore nego smrtni sat!

Arioso.

Ne, nesretan onaj nije,
Hladna zemlja koga krije;
Tog života opačine,
Ne dopiru tja u grob.

Oplakujte sudbu stvora,
Tužan gledat koji mora
Svoje srjeće podrtine
Svog udesa jadni rob.

Recitativ.

Ali gdi je, za kom srce vene?
Da li jurve zaboravi mene?
Bože, bože jel' moguće, -
Zar joj smrznu srce vruće?!

(za čas)

Nu što čujem? Prozor se otvara...

(opazi Ljubicu na prozoru)

Ljubica je! Ona me ne vara!

(Ljubica baci pisamce kroz prozor, i povuče se naglo natrag).

Što to znači? Jedno pismo baci,
Pak se odijeli bez da me pogleda...
Ah to nisu, nisu dobri znaci,
Od užasa ah srce mi preda!

(podigne pismo, otvori ga, i kad ga pročita, trgne se kao gromom taknut, i pismo iz ruke mu padne.)

Sve je bilo dakle samo šala,
Cilj objestiti samo bijah ja?!

VUKOSAV (pokaže se na jednom prozoru,
i gleda zloradno Obrena gdi se muči)

U srce mu već je strela pala,
To je slađe od rajskog raskošja!

OBREN

Ah koliko ljubih ju -
A ona se ludom meni
Tek rugaše!...

VUKOSAV

Sladošću
Vaji su mi izmijenjeni!

OBREN

Pokrio me vječni mrak!

(U zdvojenju povuče nož)

VUKOSAV

Sad je vrijeme, da dam znak!

(otide s prozora)

Arioso.

OBREN

Što ću u svijetu, gdje nij vjere,
Gdi se igra svetom ćuti -
O slađa je smrt sto puti';
Lud je, tko ju ne izbere.
Zato dođi, dođi mila,
Mir tek dijeli tvoja ruka!

(Digne nož, da se probode, ali u tom trenutku pukne u gradu samokres, trublja zaori i nastane buka. Obren se trgne, i desnicu spusti, obrativši se, otkud buka dolazi)

Kakva to je halabuka?
Ko da bijesni bojna sila!

(iz grada se čuje zvuk sabalja)

Da, da, to je boj krvavi,
Tu se kolje, hrva, davi!
Dobro došo! Srjed sabalja
Da opadne junak valja!

(Baci nož i povuče mač)

Među sablje, među mače
Hajd u borbu sada!
Za kim nitko već ne plače,
Onaj lahko pada.

(Otrči podignutim mačem u grad. Buka u gradu sved raste, kad svoj vrhunac stigne, stane se omaljavati, dok sasvim prestane, i samrtna tišina zavlada.)

PRIZOR X.

VUKOSAV (sam).

(Izide kao slavodobitnik mačem golim u ruci)

Pobjeda! Pobjeda!
Žrtva je izvršena! -
Svi su moji robi, -
Sve ih mač moj dobi!...
Slatka, slatka ti si osveto!
U prahu će pleme klete
Sad preda mnom klečati!
Krv njihovu vidih teći,
Vidit ću ih još klečeći
Suze ropske roniti!
O slatka osveto!
O slatka osveto!

(Okrene se prama otvorenim gradskim vratam).

Ej junaci sa robovi simo!
Pa hatove odmah zajašimo;
Još daleko nam je poč,
A blizo je jurve noć!

PRIZOR XI.

PRVAŠNJI. VELIMIR, LJUBICA. OBREN (razoružan i u desnicu ranjen). BRANKO.
HAJDUCI (posljednji vodeći urobljenike) - (počme se mračiti.)

HAJDUCI

Evo tu su gospodaru,
Rec', što da se š njimi zbije?
Da poginu u požaru,
Il da im se krv prolije?
Biti, plijenit, harat, klat
To je dobar naš zanat!

(povuku noževe, i hoće da nasrnu na zarobljene, koji mirno stoje prezirajući ih.
Ljubica s razriješenom kosom).

VUKOSAV

Stante, nisu to nišani
Za junačke nože vaše,

Za drugo su izabrani,
Za njih krvnik sablju paše!

HAJDUCI

Pravo veliš, - evala!
Š njim' na kolo, vešala!

(metnu nože u korice, i povuku se natrag)

VUKOSAV (Stupi pred zarobljene ponosito, i prezirnim posmijehom).

Što mučite? zanjemi l' vas stra'?

VELIMIR

Ne zlotvore - tvoja nevjera!

LJUBICA

Pak si htio, tom da ruku dam?

VELIMIR

Što učinih, gorko se kajam!

LJUBICA

Ti prisili mene, Obrenu
Da napišem onaj lažljiv list.

OBREN

Govoriš li, dušo, istinu?

LJUBICA

Plamen k tebi moj bi uvijek čist!

VELIMIR

Zaslijepi me kleti zlotvor taj!

(Pokaže na Vukosava)

VUKOSAV (Vas razjaren Velimiru)

Jezik ću ti dat iščupat znaj!

Peteropjev i zbor.

VELIMIR

Ako u nebu stanuje
Bog, koj pravdu ljubi,
Koj prot njojzi rojuje,
Zašt' ga ne pogubi?
A većega nij' zlotvora
Na tom svijetu neg je taj!

(Pokaže na Vukosava.)

OBREN

Ah od zlobna udesa
Mnogo ja prepati';
Nu ipak vas, nebesa,
Stroga neću zvati,
Za noćjom se vraća zora,
Natrag dobih opet raj!

LJUBICA

Kad uvjerih Obrena,
Da ja nisam kriva,
Nek slobodno studena
Zemlja me pokriva.
Premda stojim vrh ponora,
Ja ne ćutim ipak vaj!

VUKOSAV

Slatka ti je osveta,
To ja ćutim sada,
Bila sveta, prokleta
Ta tek sa mnom vlada;
Uništiti vas gnjev moj mora,
Razljućen je strašan zmaj!

BRANKO

Kad se knezi ražaju,
To su dani lijepi!
Tad se samo pitaju¹
Zlatom gladni žepi.
O, da takvih od prizora
Ne bi bio samo kraj!

ZBOR

Kakva radost gledati
U zdvojenju ljude,
Sve pod vatru stavljati
I mačeve hude!
Neka živi našeg zbora
Taj veseli običaj!

(Međutim je već noć nastala.)

VUKOSAV. (Hajdukom) Recitativ.

U grad bacte vijence sad od smole,
A zatim se na put spremite!

ZBOR

Vatra, vatra! s zidinami dole!
Naprijed braćo! palte! rušite!

(Nasrnu u grad, a malo zatim vatra bukne ispod krova.)

¹ pitati - hraniti

VUKOSAV (prama Ljubici rugajući se.)

Gledaj dušo, kako se to svijeti,
Pir svadbeni tako slavim ja!

LJUBICA

Spred očiju okrutniče kleti!
Stić će i tebe ruka božija!

VELIMIR

Nemate li strijela o nebesa?

OBREN

O da mogu ganut desnicom!

VUKOSAV (oholo)

Starče, više neima čudesa,
Onaj gore posta jurve trom!

ZBOR (Dođu iz grada.)

Plamen bukti, bolje mjesečine
Na put nije od potrebe nam!

VUKOSAV

Za ovolike slasti i miline,
Ne znam kako da zahvalim vam.

VUKOSAV

Naprijed dakle smjela četo!
Sharano je gn'jezdo kletu,
Posla više ovde nij.

BRANKO

Pospješimo stope naše,
Naklada nam jurve maše,
Vijek nam nasto zlaćeni!

VELIMIR

Ostaj zbogom mili stane,
Od rastanka ljute rane,
Više od ropstva peku me!

LJUBICA

Razdijelit me možeš silo,
Od sveg, što je meni milo;
Nu to srce snizit - ne!

OBREN

Tvoje usne zamañ kliče,
Ipak tebi, okrutniče,
Ne zavidi sužanj tvoj!

ZBOR

Naprijed, naprijed momci smjeli,
Da budemo sad veseli,
Otarimo bojni znoj!

(Uzmu roblje u srjedinu i svi nasrnu u divjoj razuzdanosti kličeći prama vratima, kad - najedanput sa svih strana ukaže se mnoštvo oboružanih seljana, koji na odlazeće puške nanišaniše. Na taj nenadani sastanak trgnu se svikolici, ustupe i zapanje se. Njeki od seljana nose također užgane baklje.)

PRIZOR XII.

PRVAŠNJI, LJUDEVIT I OBORUŽANI SELJANI.

LJUDEVIT. (koj se kao vođa oboružanih seljana stavi s jednom hrpom oboružanoga ljudstva na cesti vrhu vrta)

Stante hulje! sa oružjem dole!
Sa svuda ste već opkoljeni!

VUKOSAV

Ha, kakve su riječi to ohole?

(Baci pogled okolo naokolo, a kad vidi sa svih strana oružje sjati, vas skrušen zavapi)

Vajme, svi smo, svi izgubljeni!

(za čas oporavi se opet)

Nu i ona sa mnom bar nek pade!

(poruče nož, priskoči k Ljubici i hoće da ju probode - ali u isti trenutak ispruži pušku Ljudevitu, i Vukosav sruši se smrtno ranjen)

Do-bro zgo-di! ha-pa-kle-ni ja-de!

(umre.)

(Kad to vide njegovi momci, stanu ustupljati, a oboružani seljani navale na nje. Nastane borba - nekoliko pušaka pukne. Seljani nadvladaju - a kad se opet sve umiri, oslobođeni i njihovi oslobodnici kleknu Bogu hvaleći na pobjedi.)

ZBOR

Slava tebi na nebesi',
Ljubav koj sved branio jesi.
Tvoja učini milost sada,
Ljubav zlobu da nadvlada.

(Zastor pade.)

RJEČNIK

arioso (tal.) - "na način pjesme"; pjevni dio recitativa u operi

ćut - osjećaj

hat (tur.) - at, konj, ždrijebac

jurve - već

naklada - nagrada, plaća

nepokoj - nemir

nuzljub - suparnik u ljubavi

obustaviti - zaustaviti

odijeliti se - otići, rastati se

omaljavati se - smanjivati se

pitati - hraniti

ražati (se) - klati (se), ubijati (se)

svijetiti - svijetliti

trebi - treba, potrebno je

vaj - jad

zaman - uzalud